

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 1

การทดลองหาคณะลักษณะของไดโอด และการประยุกต์ใช้งาน

หัวข้อเนื้อหา

1. ทฤษฎีของไดโอด
2. การทดลองหาคณะลักษณะของไดโอด
3. การทดลองการประยุกต์ใช้งานไดโอด

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อฝึกทักษะการต่อวงจรไดโอดแบบไบอัสตรง และไบอัสกลับ
2. เพื่อทดลองให้ทราบถึงการทำงานของไดโอดที่ใช้ในวงจรกระแสกลับ
3. เพื่อทดลองการนำไดโอดมาใช้ในวงจรต่าง ๆ ระดับประยุกต์

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

1. วิธีสอน
  - 1.1 วิธีสอนแบบบรรยาย
  - 1.2 วิธีสอนแบบอภิปราย
  - 1.3 วิธีสอนแบบปฏิบัติการ
  - 1.4 วิธีสอนแบบเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. กิจกรรมการเรียนการสอน
  - 2.1 อธิบายทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับไดโอดและการประยุกต์ใช้งาน
  - 2.2 อธิบายขั้นตอนการทดลองที่เกี่ยวข้องกับไดโอด
  - 2.3 อธิบายขั้นตอนการทดลองการประยุกต์ใช้งานไดโอด
  - 2.4 อธิบายการบันทึกผลการทดลอง และสรุปผลการทดลอง
  - 2.5 นักศึกษาทำการทดลอง บันทึกผลการทดลอง สรุปผลการทดลอง และตอบคำถาม

ท้ายการทดลอง

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาปฏิบัติการอิเล็กทรอนิกส์ 1
2. ใบประกอบ
3. แบบฝึกหัดท้ายบทเรียน

การวัดผลและการประเมินผล

1. การเข้าเรียน
2. เอกสารปฏิบัติการ
3. สอบกลางภาค

4. สอบปลายภาค

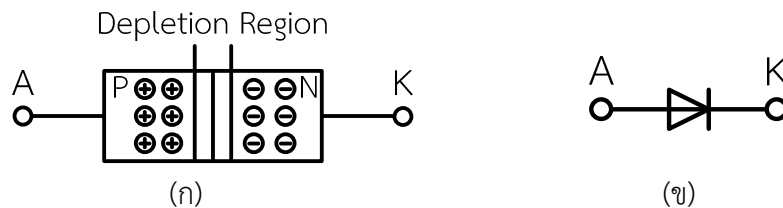
บทที่ 1

การทดลองไดโอด และการประยุกต์ใช้งาน

1.1 ไดโอด (Diode)

1.1.1 หลักการพื้นฐานของไดโอด

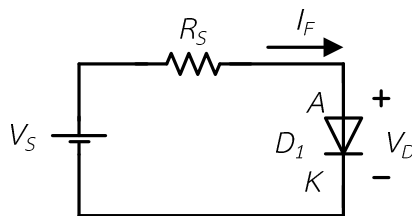
ไดโอด คืออุปกรณ์ที่สร้างขึ้นจากสารกึ่งตัวนำซิลิกอน หรือเยอรมันเนียม ซึ่งสารซิลิกอนหรือเยอรมันเนียมถูกโด๊ปให้เป็นชนิดพี (P Type) และชนิดเอ็น (N Type) แล้วนำมาสร้างเป็นตัวไดโอด ซึ่งตัวไดโอดมี 2 ขั้ว คือ แอโนด (Anode: A) และแคโทด (Cathode: K) รูปที่ 1.1 (ก) แสดงโครงสร้างของไดโอด ซึ่งขั้วแอโนดต่อกับสารกึ่งตัวนำชนิดพี และขั้วแคโทดต่อกับสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็น รูปที่ 1.1 (ข) แสดงสัญลักษณ์ของไดโอด การทำงานของไดโอดมี 2 ลักษณะ คือการไบอัสตรงและการไบอัสกลับ

รูปที่ 1.1 ไดโอด (ก) โครงสร้าง และ (ข) สัญลักษณ์

1.1.2 การไบอัสตรง (Forward bias)

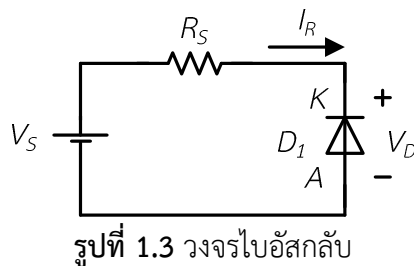
การไบอัสตรง (Forward bias) คือการป้อนแรงดันไบอัสให้แรงดันที่ขั้วแอโนดสูงกว่าแรงดันที่ขั้วแคโทด อิเล็กตรอนที่สารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นเคลื่อนที่ไปยังย่านดีพลีชันที่มีคุณสมบัติเป็นกลาง ขณะเดียวกันย่านดีพลีชันถูกดึงอิเล็กตรอนไปยังสารกึ่งตัวนำชนิดพี ส่งผลให้ย่านดีพลีชันแคบลง ทำให้เกิดการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนจากสารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นไปยังชนิดพี และมีกระแสไหลตรงผ่านตัวไดโอด ดังวงจรในรูปที่ 1.2

รูปที่ 1.2 วงจรไบอัสตรง

1.1.3 การไบอัสกลับ (Reversed bias)

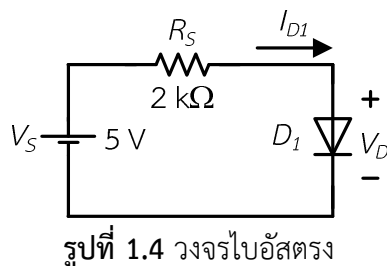
การไบอัสกลับ (Reversed bias) คือการต่อแรงดันไบอัสให้แรงดันที่ขั้วแอโนดต่ำกว่าแรงดันที่ขั้วแคโทด อิเล็กตรอนที่สารกึ่งตัวนำชนิดเอ็นเคลื่อนที่ลักษณะถูกดึงออกมาจากตัวสาร และดึงอิเล็กตรอนที่ย่านดีพลีชันออกมา และอิเล็กตรอนเคลื่อนที่เข้าไปยังสารกึ่งตัวนำชนิดพี ทำให้อ่านดีพลีชันเป็นกลางมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้อ่านดีพลีชันกว้างมากขึ้น และมีกระแสไหลย้อนกลับผ่านตัวไอโอด รูปที่ 1.3 แสดงวงจรไบอัสกลับให้กับไดโอด ซึ่งกระแสที่ไหลย้อนกลับเนื่องจากการต่อไบอัสกลับนี้จะมีปริมาณน้อยมาก มีค่าประมาณไมโครแอมป์ ซึ่งถ้าเพิ่มแรงดันมากขึ้นจนถึงแรงดันพังทลาย (Breakdown voltage) อาจทำให้ไดโอดเสียหายได้

1.1.4 กราฟคุณลักษณะการทำงานของไดโอด

รูปที่ 1.4 แสดงกราฟคุณลักษณะการทำงานของไดโอด การไบอัสตรงด้วยการป้อนแรงดันตกคร่อมไดโอดน้อยกว่า 0.5 V ไดโอดจะมีกระแสไหลน้อยมากระดับไมโครแอมป์ เมื่อแรงดันตกคร่อมไดโอดมากกว่า 0.5 V และน้อยกว่า 0.7 V ไดโอดเริ่มมีกระแสไหลเพิ่มขึ้นจนกระทั่งแรงดันตกคร่อมไดโอดเท่ากับ 0.7 V ไดโอดจะมีกระแสไหลคงที่ การไบอัสกลับให้กับไดโอด ไดโอดจะมีกระแสไหลน้อยมากประมาณนาโนแอมป์หรือไม่มีการไหลจนกระทั่งแรงดันตกคร่อมไดโอดมีค่าเท่ากับ V_{ZK} ไดโอดจะมีกระแสไหลจำนวนมา ขณะที่แรงดันไบอัสกลับมีค่าคงที่ คุณลักษณะไบอัสกลับดังกล่าวถูกนำมาสร้างเป็นอุปกรณ์ซีเนอร์ไดโอด จะกล่าวในบทถัดไป

ตัวอย่างที่ 1 กระแส I_{D1} ที่ไหลผ่าน R_S มีค่าเท่าไร

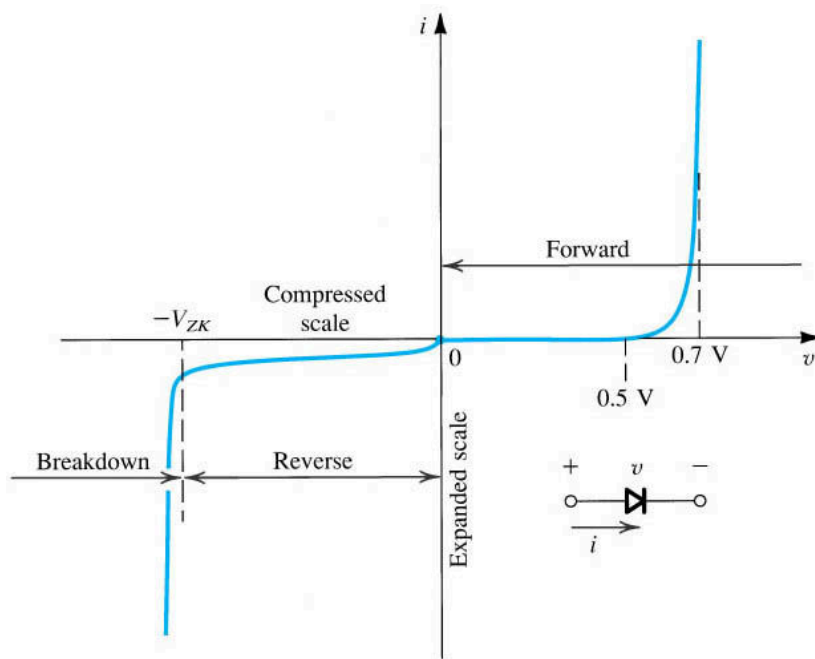

วิธีทำ วงจรในรูปที่ 1.5 ไดโอดถูกต่อในลักษณะไบอัสตรง และแรงดันที่ขาแอโนดสูงกว่าขาแคโทด 0.7 V ดังนั้น ไดโอดนำกระแสและแรงดันตกคร่อมไดโอดมีค่าเท่ากับ 0.7 V

$$I_{D1} = \frac{V_1 - V_{D1}}{R_1} \tag{1.1}$$

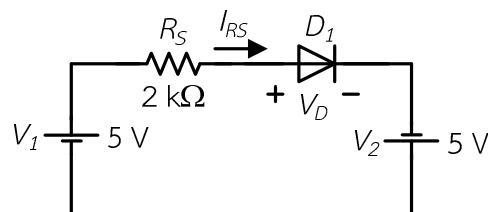
$$= \frac{5V - 0.7V}{2k\Omega} \tag{1.2}$$

$$= 2.15 \text{ mA}$$

รูปที่ 1.5 กราฟคุณลักษณะการทำงานของไดโอด (Sedra and Smith)

ตัวอย่างที่ 2 กระแส I_{RS} ที่ไหลผ่าน R_S มีค่าเท่าไร

รูปที่ 1.6 วงจรไบอัสตรง

วิธีทำ วงจรในรูปที่ 1.6 ไดโอดถูกต่อในลักษณะไบอัสตรง และแรงดันที่ขาแอนโอดสูงกว่าขาแคโทด 0.7 V ดังนั้น ไดโอดนำกระแสและแรงดันตกคร่อมไดโอดมีค่าเท่ากับ 0.7 V กระแส I_{RS} เท่ากับ

$$I_{RS} = \frac{V_1 - V_{D1} + V_2}{R_S} \tag{1.3}$$

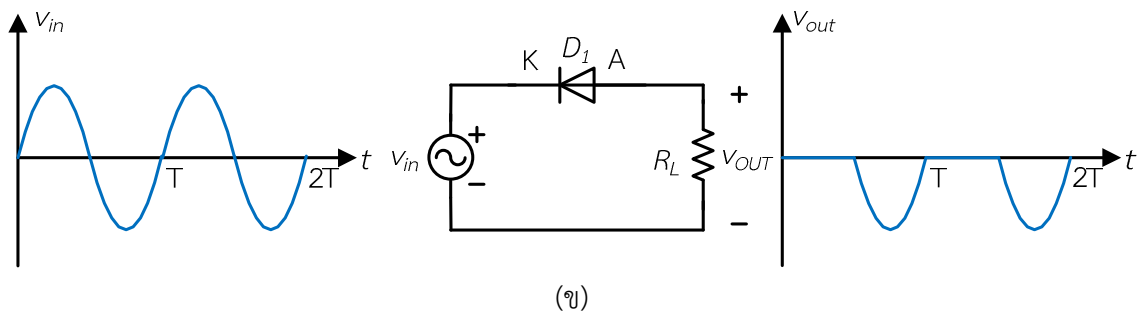
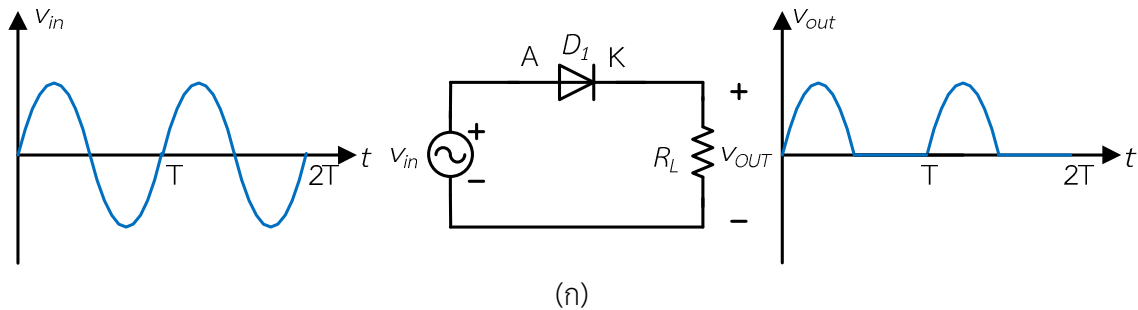
$$= \frac{5V - 0.7V + 5V}{2k\Omega} \tag{1.4}$$

$$= 4.65 \text{ mA}$$

1.2 การใช้ไดโอดทำงานแรงดันไฟฟ้ากระแสสลับ

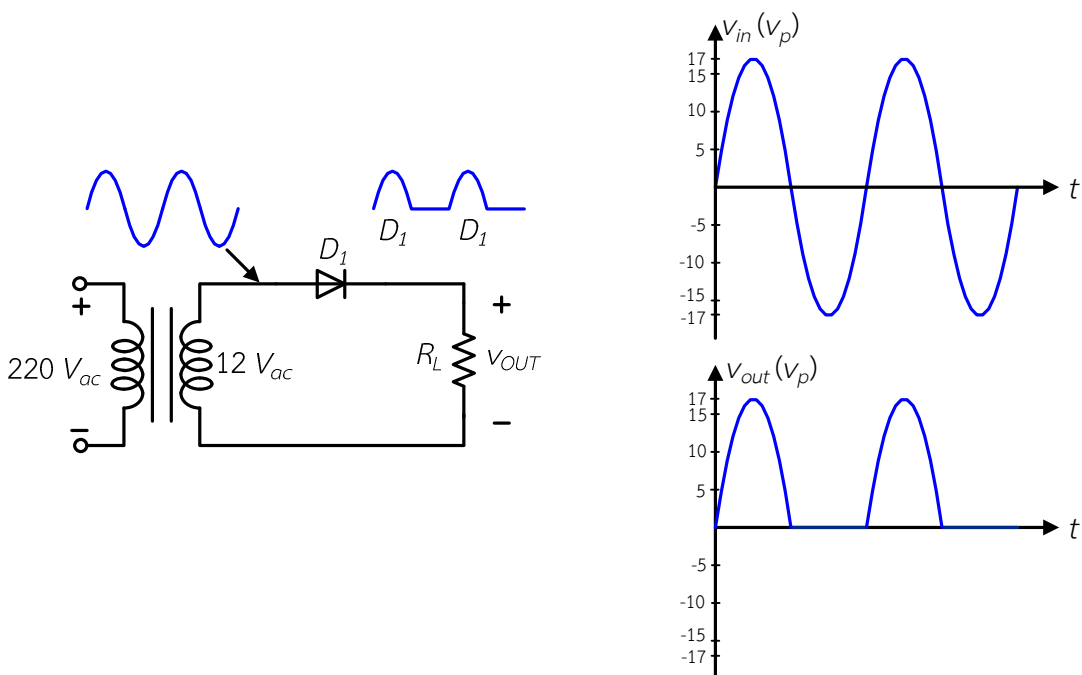
การประยุกต์ใช้งานไดโอดกับแรงดันไฟฟ้ากระแสสลับ คือการนำไดโอดมาต่อเป็นวงจรเรียงกระแส (Rectifier Circuit) ซึ่งเป็นการแปลงแรงดันไฟฟ้ากระแสสลับให้เป็นแรงดันที่มีทิศทางเดียว วงจรเรียงกระแสถูกแบ่งออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

- ก. วงจรเรียงกระแสแบบครึ่งคลื่น (Half Wave Rectifier Circuit)
- ข. วงจรเรียงกระแสแบบเต็มคลื่น (Full Wave Rectifier Circuit)
  - ข.1 แบบไดโอด 2 ตัว
  - ข.2 แบบไดโอดบริดจ์

รูปที่ 1.7 วงจรเรียงกระแสแบบครึ่งคลื่น (ก) ครึ่งคลื่นบวก และ (ข) ครึ่งคลื่นลบ

รูปที่ 1.7 แสดงการต่อใช้งานไดโอดกับแรงดันไฟฟ้ากระแสสลับ รูปที่ 1.7 (ก) แสดงการแปลงไฟ
 บวกออกครึ่งคลื่น การทำงานของวงจรอธิบายได้ดังนี้ เมื่อแรงดันไฟฟ้าซีกบวกเข้ามาที่ขาแอนโนดและมี
 แรงดันมากกว่า 0.5 V ไดโอดจะนำกระแส กระแสไหลผ่านตัวต้านทานเกิดแรงดันที่ตัวต้านทาน ซึ่งมี
 ลักษณะตามแรงดันไฟฟ้าพีคบวก เมื่อแรงดันไฟฟ้าพีคลบเข้ามาที่ขาแอนโนด ไดโอดไม่นำกระแส ส่งผลให้
 ไม่มีกระแสไหลผ่านตัวต้านทานเกิดแรงดันที่ตัวต้านทาน รูปที่ 1.7 (ข) แสดงการแปลงไฟลบออกครึ่ง
 คลื่น การทำงานของวงจรอธิบายได้ดังนี้ เมื่อแรงดันไฟฟ้าพีคบวกเข้ามาที่ขาแคโทด ไดโอดไม่นำกระแส
 ส่งผลให้ไม่มีกระแสไหลผ่านตัวต้านทานเกิดแรงดันที่ตัวต้านทาน เมื่อแรงดันไฟฟ้าพีคลบเข้ามาที่ขา
 แคโทดและมีแรงดันน้อยกว่า 0.5 V ไดโอดจะนำกระแส กระแสไหลผ่านตัวต้านทานในลักษณะไหลย้อน
 ขึ้นทำให้เกิดแรงดันที่ตัวต้านทาน ซึ่งมีลักษณะตามแรงดันไฟฟ้าพีคลบ

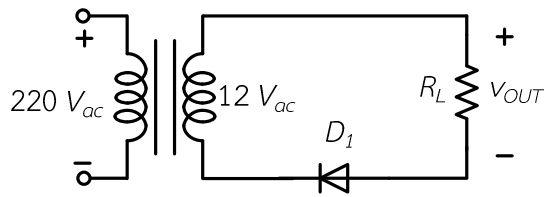

รูปที่ 1.8 วงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น

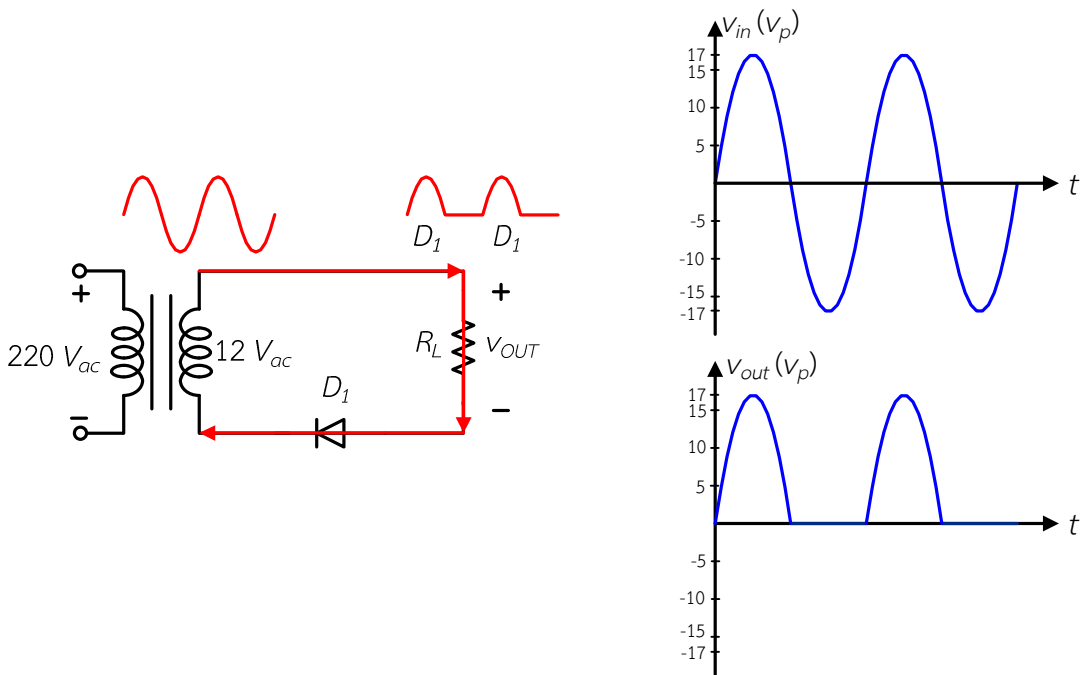
1.3 วงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น

รูปที่ 1.8 แสดงวงจรเรียงกระแสแบบครึ่งคลื่น ประกอบด้วยหม้อแปลงแรงดันไฟฟ้ากระแสสลับ
 ภาคอินพุต (Output) และไดโอด D₁ หม้อแปลงทำหน้าที่ลดทอนแรงดันไฟฟ้ากระแสสลับ 220 V_{rms} ให้
 ออกเท่ากับ 12 V_{rms} การทำงานของวงจรอธิบายได้ดังนี้ เมื่อแรงดันไฟฟ้าพีคบวกเข้ามาที่ขาแอนโนด และ
 มีแรงดันมากกว่า 0.5 V ซึ่งวงจรมีการไบอัสตรง ไดโอดจะนำกระแส กระแสไหลผ่านตัวต้านทานเกิด
 แรงดันที่ตัวต้านทาน แรงดันที่ตกคร่อมตัวต้านทานมีลักษณะเดียวกับแรงดันไฟฟ้าพีคบวก เมื่อ
 แรงดันไฟฟ้าพีคลบเข้ามาที่ขาแอนโนดไดโอดจะไม่นำกระแส เนื่องจากวงจรมีการไบอัสตรง และเมื่อ
 แรงดันไฟฟ้าพีคบวกเข้ามาที่ขาแอนโนดอีกครั้ง ไดโอดจะนำกระแส ซึ่งวงจรจะทำงานลักษณะไบอัสตรง
 และไบอัสกลับสลับกันไป แรงดันเอาต์พุตมีลักษณะไฟฟ้ากระแสสลับเพียงครึ่งคลื่น

ตัวอย่างที่ 3 ทำการวัดแรงดันเอาต์พุตของวงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น

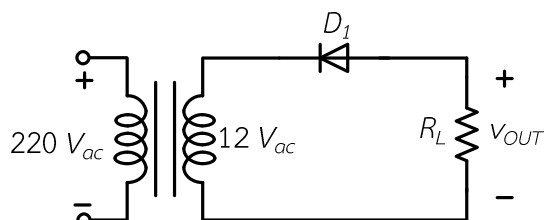

รูปที่ 1.9 วงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น

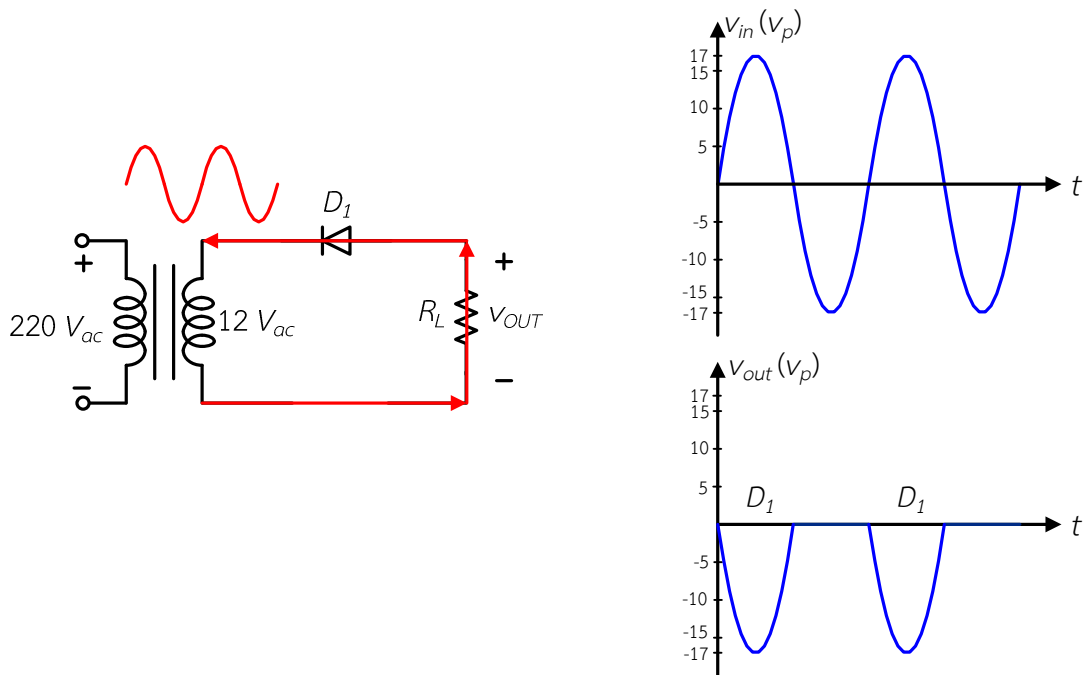
รูปที่ 1.10 (ก) วงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น และ (ข) สัญญาณอินพุต และเอาต์พุต

ตัวอย่างที่ 4 ทำการวัดแรงดันเอาต์พุตของวงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น

รูปที่ 1.11 วงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น

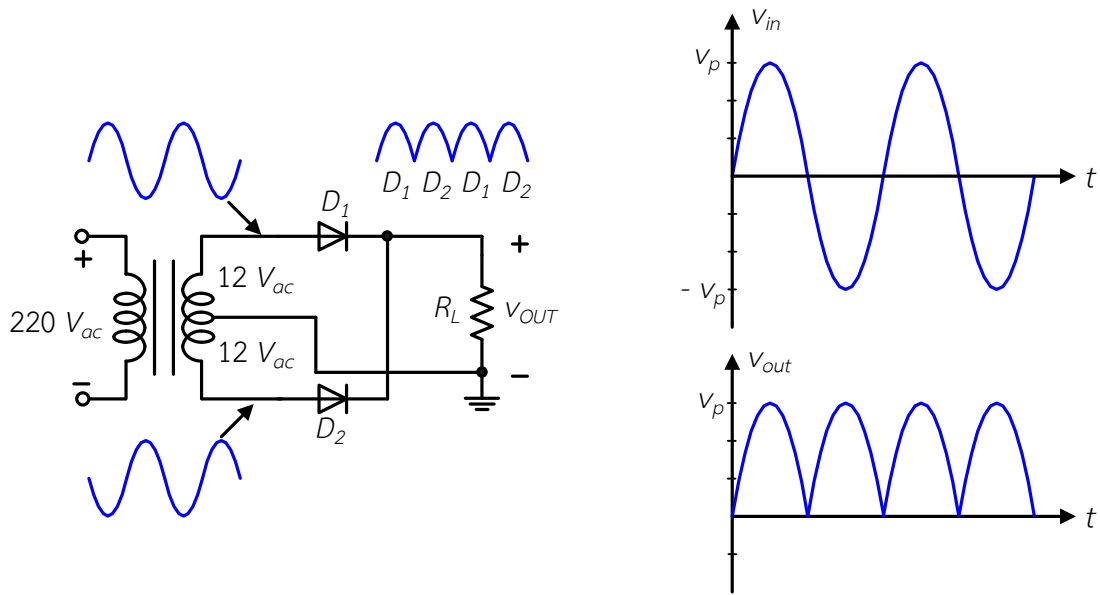

รูปที่ 1.12 (ก) วงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น และ (ข) สัญญาณอินพุต และเอาต์พุต

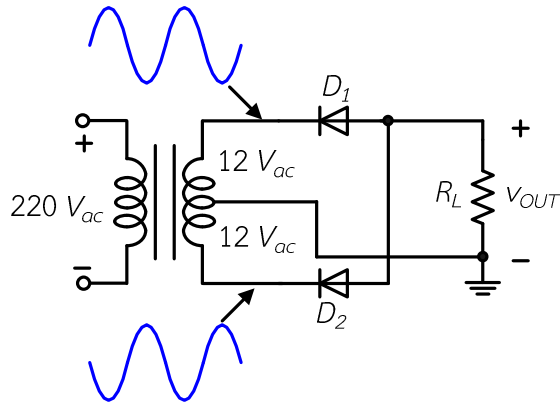
1.4 วงจรเรียงกระแสแบบเต็มคลื่นที่ใช้หม้อแปลงแบบเซ็นเตอร์แทป

รูปที่ 1.13 แสดงวงจรเรียงกระแสแบบเต็มคลื่นประกอบด้วยหม้อแปลงแบบแทปกลางชนิด 3 ขั้ว และไดโอด D_1 และ D_2 การทำงานของวงจรอธิบายได้ดังนี้ เมื่อแรงดันอินพุตพีคบวกเข้ามาที่ขดปฐมภูมิของหม้อแปลง ขั้วทุติยภูมิจะมีแรงดันพีคบวกออกมาที่ขั้วแอโนดของ D_1 และจะมีแรงดันพีคลบที่ขั้วแอโนดของ D_2 ขณะที่ขากลางจะเป็นขากลางรูด ลักษณะของแรงดันดังกล่าว ไดโอด D_1 ถูกไบอัสตรง ขณะที่ D_2 ถูกไบอัสกลับ เอาต์พุตของวงจรจะมีกระแสไหลผ่านไดโอด D_1 ผ่าน R_L ทำให้เกิดแรงดันไฟฟ้ากระแสสลับพีคบวก V_{RL} ในทางตรงข้าม เมื่อแรงดันอินพุตพีคลบเข้าที่อินพุตของหม้อแปลงภาคเอาต์พุตโพสิทีฟจะมีแรงดันพีคลบออกมาที่ขั้วแอโนดของ D_1 และจะมีแรงดันพีคบวกที่ขั้วแอโนดของ D_2 ลักษณะของแรงดันดังกล่าว ไดโอด D_1 ถูกไบอัสกลับ ขณะที่ D_2 ถูกไบอัสตรง เอาต์พุตของวงจรจะมีกระแสไหลผ่านไดโอด D_2 ผ่าน R_L ส่งผลให้มีแรงดันไฟฟ้ากระแสสลับพีคบวก V_{RL} อีกครั้ง แรงดันเอาต์พุตของวงจรมีลักษณะเป็นแรงดันแบบเต็มคลื่น

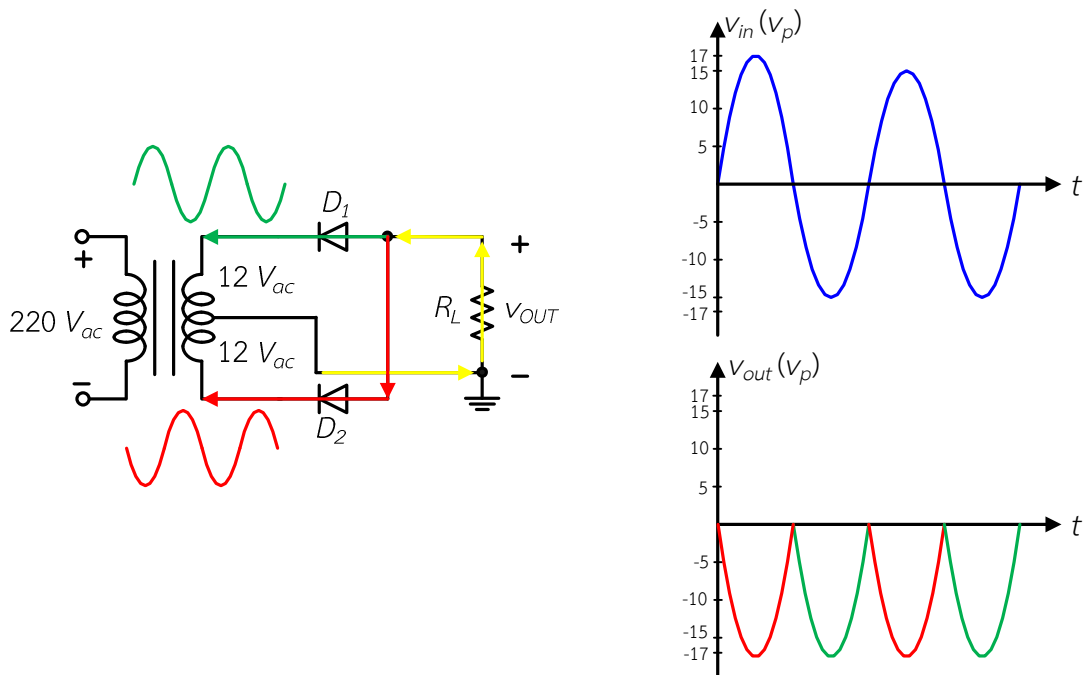
รูปที่ 1.13 (ก) วงจรเรียงกระแสแบบเต็มคลื่นแบบเซ็นเตอร์แท็ป และ (ข) สัญญาณอินพุต และเอาต์พุต

ตัวอย่างที่ 1.5 ทำการวัดแรงดันเอาต์พุตของวงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบเซ็นเตอร์แท็ป

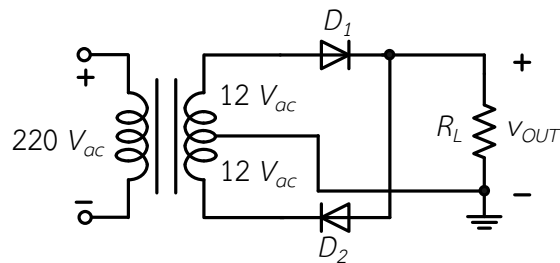
รูปที่ 1.14 วงจรเรียงกระแสแบบเต็มคลื่นแบบเซ็นเตอร์แท็ป

เมื่อแรงดันอินพุตที่คลบปรากฏที่หม้อแปลงขั้วทุติยภูมิ ไดโอด D_1 และ D_2 สลับกันทำงาน ดังนั้นกระแสจะไหลผ่านตัวต้านทาน R_L ลักษณะกลับทิศทางของแรงดัน ส่งผลให้แรงดันเอาต์พุตมีลักษณะแรงดันแบบเต็มคลื่นที่คลบ ดังแสดงในรูปที่ 1.15

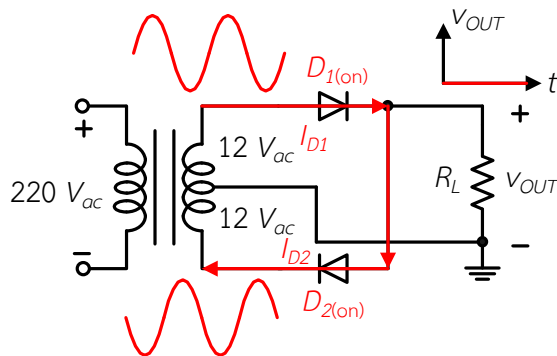
รูปที่ 1.15 (ก) วงจรเรียงกระแสแบบเต็มคลื่นแบบเซ็นเตอร์แทป และ (ข) สัญญาณอินพุต และ เอาต์พุต

ตัวอย่างที่ 1.6 ทำการวาดแรงดันเอาต์พุตของวงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบเซ็นเตอร์แทป และหาค่าแรงดันเอาต์พุต

รูปที่ 1.16 วงจรเรียงกระแสแบบเต็มคลื่นแบบเซ็นเตอร์แทป

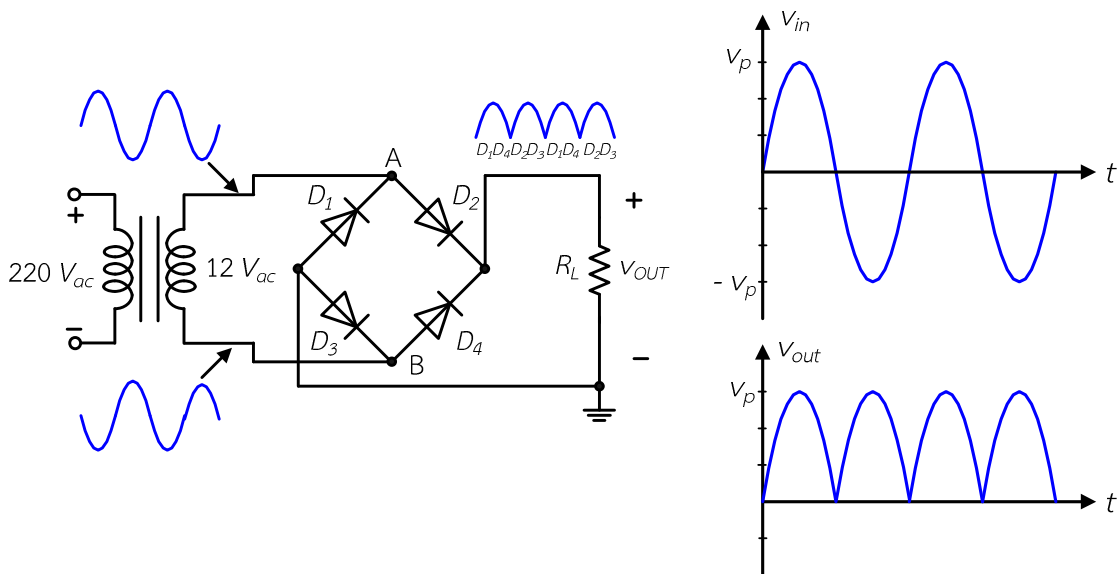
เนื่องจากไดโอด D_1 และ D_2 ทำงานพร้อมกัน ดังนั้น กระแสจะไหลจากหม้อแปลงขั้วทุติยภูมิผ่าน ไดโอด D_1 และ D_2 และเข้าหม้อแปลงครบวงจร ส่งผลให้ไม่มีกระแสไหลผ่านโหลด แรงดันเอาต์พุตมีค่าเท่ากับศูนย์ ดังแสดงในรูปที่ 1.17

รูปที่ 1.17 วงจรเรียงกระแสแบบเต็มคลื่นแบบเซ็นเตอร์แท็ป

1.5 วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบบริดจ์

รูปที่ 1.18 แสดงวงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบบริดจ์ ซึ่งประกอบด้วยหม้อแปลงและไดโอด $D_1 - D_4$ ไดโอด 4 ตัว ต่อลักษณะวงจรบริดจ์ การทำงานของวงจรสามารถอธิบายได้ดังนี้ เมื่อแรงดันอินพุตพีคบวกเข้ามาที่ขั้วปฐมภูมิของหม้อแปลง ขั้วทุติยภูมิเกิดแรงดันพีคบวกที่โหนด A (เมื่อวัดเทียบกับโหนด B) ซึ่งต่อกับขาแคโทด D_1 และขาแอนโนดของ D_2 ขณะที่โหนด B มีแรงดันพีคลบ (เมื่อวัดเทียบกับโหนด A) ซึ่งต่อกับขาแคโทด D_3 และขาแอนโนดของ D_4 ส่งผลให้ไดโอด D_2 และ D_3 ถูกไบอัสตรง ขณะที่ไดโอด D_1 และ D_4 ถูกไบอัสกลับ หม้อแปลงมีกระแสไหลผ่านไดโอด D_2 ตัวต้านทาน R_L และไดโอด D_3 ครบวงจร กระแสดังกล่าวทำให้เกิดแรงดัน V_{out} ที่มีลักษณะแรงดันพีคบวก เมื่อแรงดันอินพุตไฟฟ้ากระแสสลับพีคลบเข้ามาที่ขั้วปฐมภูมิของหม้อแปลง ที่โหนด A ของขดลวดทุติยภูมิเกิดแรงดันพีคลบ ขณะเดียวกัน ที่โหนด B ของขดลวดทุติยภูมิเกิดแรงดันพีคบวก ส่งผลให้ไดโอด D_1 และ D_4 ถูกไบอัสตรง ไดโอด D_2 และ D_3 ถูกไบอัสกลับ ลักษณะดังกล่าวหม้อแปลงจะมีกระแสไหลผ่านไดโอด D_1 ตัวต้านทาน R_L และไดโอด D_4 กระแสดังกล่าวทำให้เกิดแรงดัน V_{out} ซึ่งมีลักษณะเป็นแรงดันไฟฟ้าพีคบวก แรงดันไฟฟ้าเอาต์พุตมีลักษณะเป็นแรงดันไฟฟ้าแบบเต็มคลื่น

รูปที่ 1.18 วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบบริดจ์

ตัวอย่างที่ 1.7 ให้คำนวณหาค่าแรงดันเอาต์พุต

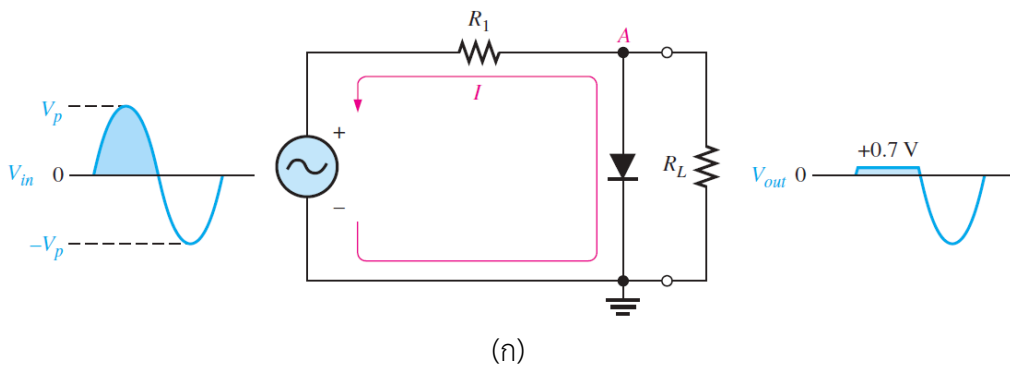
วิธีทำ พิจารณาไดโอดทำงานลักษณะอุดมคติ แรงดันเอาต์พุตมีค่าเท่ากับ

$$V_{out} = 1.414V_{rms} \tag{1.5}$$

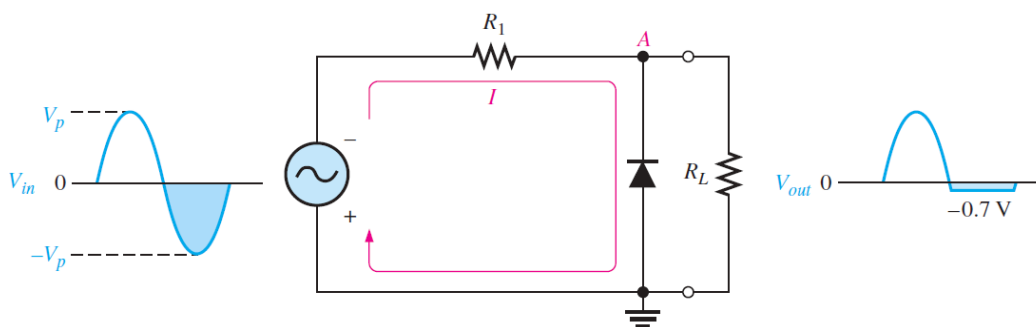
$$= 1.414 \times 12 \text{ V} = 16.968 \text{ V} \tag{1.6}$$

1.6 วงจรคลิปปเปอร์ไดโอด (Diode clipper or diode limiter)

วงจรคลิปปเปอร์หรือวงจรจำกัดสัญญาณ คือ วงจรที่นำตัวไดโอดมาทำหน้าที่จำกัดสัญญาณอินพุตที่เข้ามาไม่ให้มากกว่าแรงดันที่กำหนดไว้ รูปที่ 1.19 (ก) แสดงวงจรคลิปปเปอร์พีคบวกด้วยไดโอด การทำงานของวงจรสามารถอธิบายได้ดังนี้ เมื่อแรงดันพีคบวกเข้ามาที่วงจร ไดโอดจะนำกระแส ทำให้แรงดันเอาต์พุตเท่ากับแรงดันที่ตกคร่อมไดโอดเท่ากับ 0.7 V เมื่อแรงดันพีคลบเข้ามาที่วงจร ไดโอดจะไม่นำกระแส ส่งผลให้แรงดันเอาต์พุตเท่ากับอินพุต รูปที่ 1.19 (ข) แสดงแรงดันคลิปปเปอร์พีคลบด้วยไดโอด การทำงานของวงจรอธิบายได้ดังนี้ เมื่อแรงดันพีคบวกเข้ามาที่วงจร ไดโอดจะไม่นำกระแส ส่งผลให้แรงดันเอาต์พุตเท่ากับอินพุต เมื่อแรงดันพีคลบเข้ามาที่วงจร ไดโอดจะนำกระแส ทำให้แรงดันเอาต์พุตเท่ากับแรงดันที่ตกคร่อมไดโอดเท่ากับ 0.7 V ในลักษณะกลับหัว

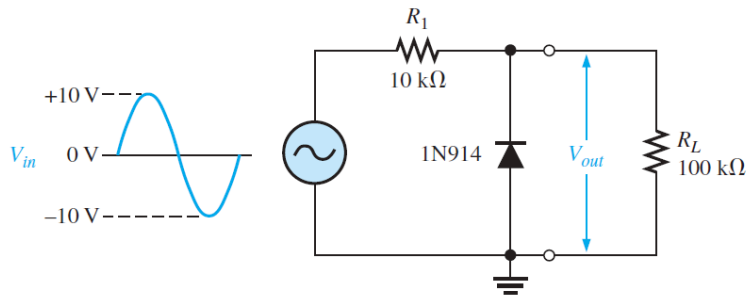
(ก)

(ข)

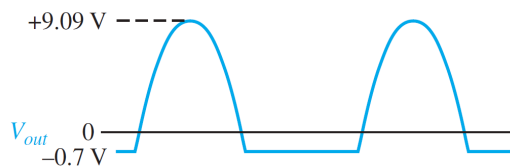
รูปที่ 1.19 วงจรคลิปปเปอร์ (ก) ตัดสัญญาณซีกบวก และ (ข) ตัดสัญญาณซีกลบ (Thomas L. Floyd)

ตัวอย่างที่ 1.8 การคำนวณหาแรงดันเอาต์พุตสูงสุด และวาทแรงดันเอาต์พุตของวงจรคลิปปเปอร์ไดโอด

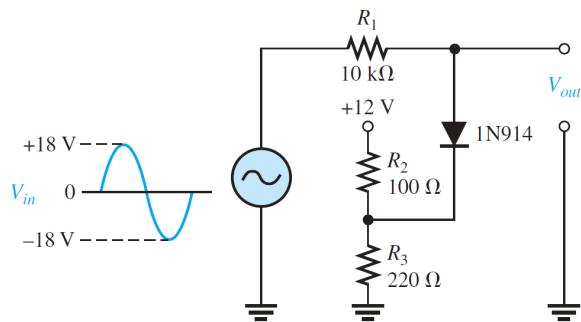
รูปที่ 1.20 วงจรคลิปปเปอร์ไดโอด (Thomas L. Floyd)

วิธีทำ เมื่อแรงดันพีคบวกเข้ามาที่วงจร ไดโอดจะไม่นำกระแส ส่งผลให้แรงดันเอาต์พุตเท่ากับอินพุต เมื่อแรงดันพีคลบเข้ามาที่วงจร ไดโอดจะนำกระแส ทำให้แรงดันเอาต์พุตเท่ากับ 0.7 V รูปที่ 1.21 แสดงแรงดันคลิปปเปอร์

รูปที่ 1.21 สัญญาณเอาต์พุตของวงจร (Thomas L. Floyd)

ตัวอย่างที่ 1.9 การคำนวณหาแรงดันเอาต์พุตสูงสุด และวาทแรงดันเอาต์พุตของวงจรคลิปปเปอร์ไดโอด

รูปที่ 1.22 วงจรคลิปปเปอร์ไดโอด (Thomas L. Floyd)

วิธีทำ แรงดันไบอัสมีค่าเท่ากับ

$$V_{BIAS} = \left(\frac{R_3}{R_2 + R_3} \right) V_S \tag{1.7}$$

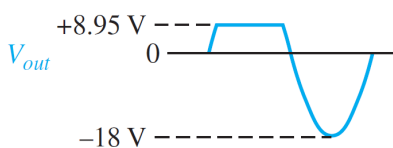
$$= \left(\frac{200\Omega}{100\Omega + 200\Omega} \right) \times 12V = 8.25V \tag{1.8}$$

แรงดันคลิปปเปอร์มีค่าเท่ากับ

$$V_{clipper} = V_{BIAS} + V_D \tag{1.9}$$

$$= 8.25 \text{ V} + 0.7 \text{ V} = 8.95 \text{ V} \tag{1.10}$$

เมื่อแรงดันพีคบวกเข้ามาที่วงจร วงจรจะทำการคลิปปแรงดันให้มีค่าเท่ากับ 8.95 V เมื่อแรงดันพีคลบเข้ามาที่วงจร ไดโอดจะไม่นำกระแส ส่งผลให้แรงดันเอาต์พุตเท่ากับอินพุต รูปที่ 1.29 แสดงแรงดันคลิปปเปอร์

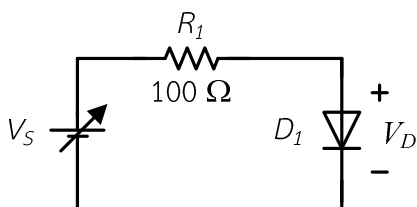

รูปที่ 1.23 สัญญาณเอาต์พุตของวงจร (Thomas L. Floyd)

1.7 การทดลองหาคคุณลักษณะของไดโอด

1.7.1 การทดลองการไบอัสกระแสตรง (มนตรี ศิริปรัชญานันท์)

1.7.1.1 ให้ต่อวงจรการไบอัสกระแสตรงตามวงจรในรูปที่ 1.24 ทำการปรับแรงดันไบอัส (V_S) ตามค่าในตาราง และบันทึกผลการทดลองลงในตารางที่ 1.1

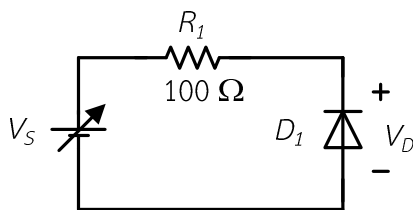

รูปที่ 1.24 การไบอัสตรง (Forward bias)

ตารางที่ 1.1 ผลการทำลองคุณลักษณะกระแสและแรงดันไดโอดขณะไบอัสตรง

V_S	0	0.1	0.2	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1	1.5	2	V
I_D													A
V_D													V

1.7.1.2 ให้ต่อวงจรการไบอัสกลับตามวงจรในรูปที่ 1.25 ทำการปรับแรงดันไบอัส (V_S) ตามค่าในตาราง และบันทึกผลการทดลองลงในตารางที่ 1.2

รูปที่ 1.25 การไบอัสกลับ (Reverse bias)

ตารางที่ 1.2 ผลการทำลองคุณลักษณะกระแสและแรงดันไดโอดขณะไบอัสกลับ

V_S	0	0.2	0.4	0.6	0.8	1	2	3	4	6	8	10	12	V
I_D														A
V_D														V

1.7.1.3 ให้นำผลการทดลองในตารางที่ 1.1 และ 1.2 มาเขียนกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระแสกับแรงดันในการไบอัสตรงและไบอัสกลับ

1.7.1.4 สรุปผลการทดลอง

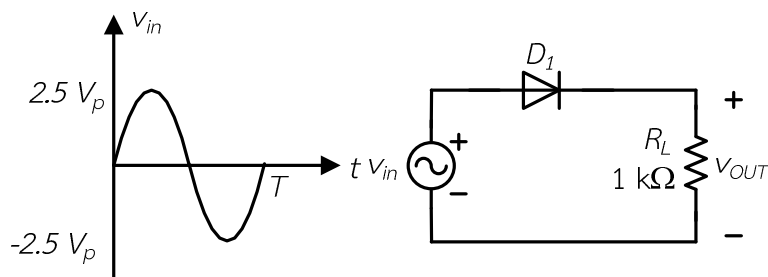
.....

.....

.....

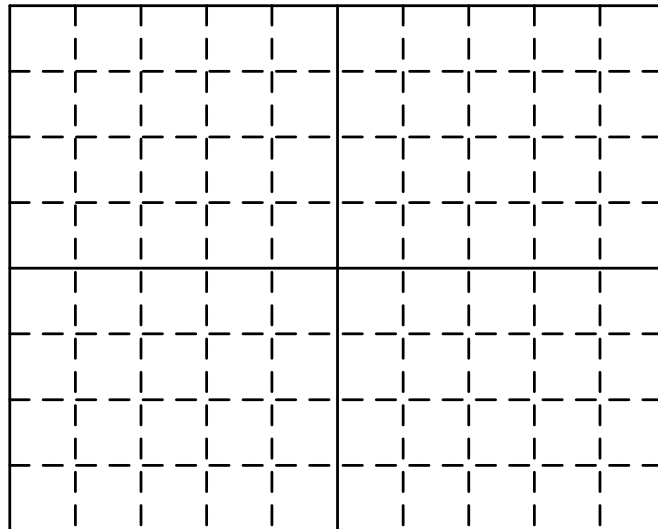
1.7.2 การทดลองการไบอัสกระแสสลับ

1.7.2.1 ให้ต่อวงจรเรกติไฟ์ลแบบครึ่งคลื่น (Half-Wave Rectifier) ตามวงจรในรูปที่ 1.26 และป้อนสัญญาณแรงดัน $5 V_{pp}$ ความถี่ของสัญญาณ 1 kHz ให้วาดภาพสัญญาณแรงดัน V_D และ V_{out} เปรียบเทียบกับ v_{in} พร้อมทั้งระบุขนาดต่าง ๆ ให้ชัดเจนลงในรูปที่ 1.27

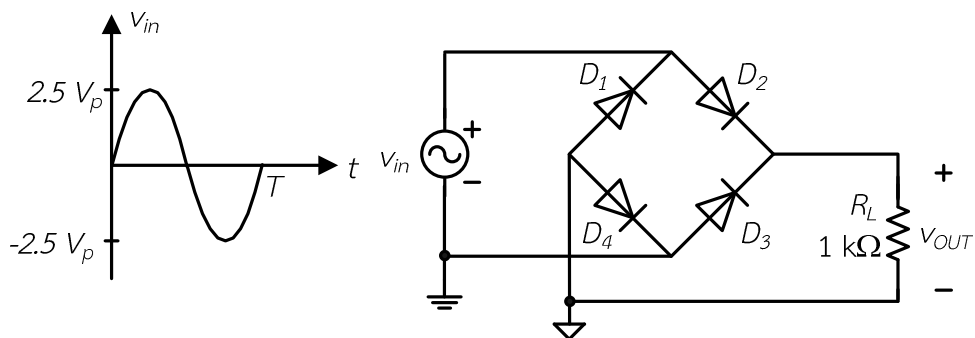
รูปที่ 1.26 วงจรเรียงกระแสแบบครึ่งคลื่น

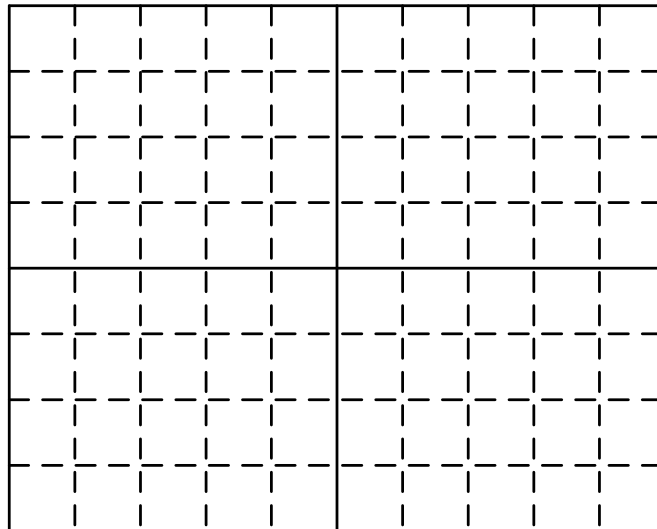
รูปที่ 1.27 สัญญาณ V_D v_{out} และ v_{in}

1.7.2.2 ให้นักศึกษาต่อวงจรเรียงกระแสแบบเต็มคลื่น ตามวงจรในรูปที่ 1.28 และป้อนสัญญาณแรงดัน $5 V_{pp}$ ความถี่ของสัญญาณ 1 kHz

รูปที่ 1.28 วงจรเรียงกระแสแบบเต็มคลื่น

1.7.2.3 ให้วาดภาพสัญญาณแรงดัน V_D และ v_{out} เปรียบเทียบกับ v_{in} ลงในรูปที่ 1.29 พร้อมทั้งระบุขนาดต่าง ๆ ให้ชัดเจน

รูปที่ 1.29 สัญญาณ V_D , V_{out} และ V_{in}

1.7.2.4 สรุปผลการทดลอง

.....

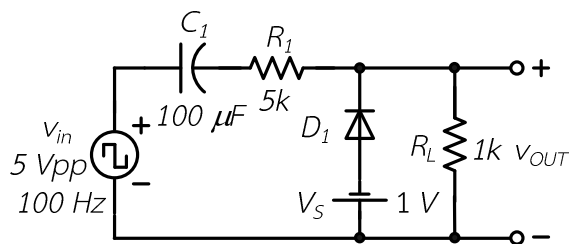
.....

.....

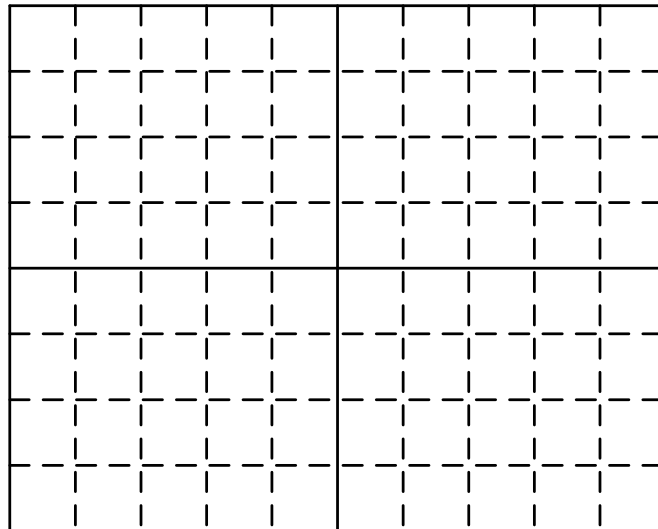
1.8 การทดลองการประยุกต์ใช้งานไดโอด

1.8.1 การทดลองการไบอัสกระแสตรง และกระแสสลับ (มนตรี ศิริปรัชญานันท์)

1.8.1.1 ให้ต่อวงจรตามรูปที่ 1.30 ทำการวัดและวาดภาพสัญญาณ V_{in} และ V_{out} ลงในกราฟรูปที่ 1.31 พร้อมทั้งระบุขนาดต่าง ๆ ให้ชัดเจน พร้อมทั้งอธิบายการทำงานของวงจร

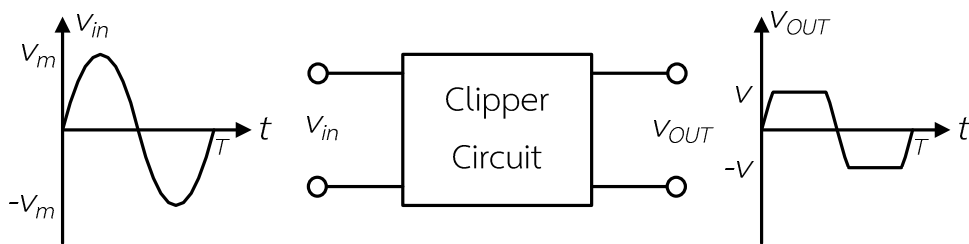

รูปที่ 1.30 วงจรคลิปปเปอร์

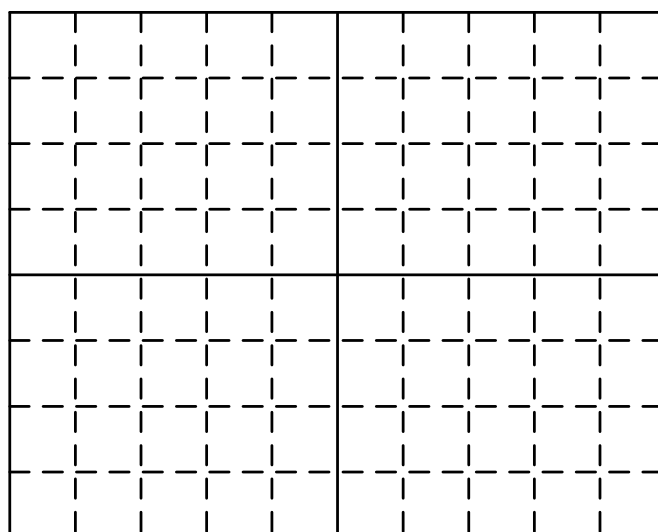

รูปที่ 1.31 สัญญาณเอาต์พุตเทียบกับอินพุต

1.8.1.2 ให้ออกแบบวงจรคลิปปเปอร์เพื่อให้ได้สัญญาณ v_{out} มีลักษณะดังรูปที่ 1.32 และให้ต่อวงจรเพื่อพิสูจน์การทำงาน พร้อมทั้งอธิบายการทำงานของวงจร

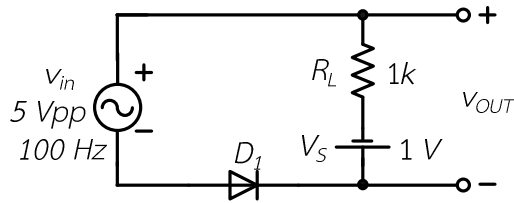

รูปที่ 1.32 บล็อกไดอะแกรมและสัญญาณของวงจรคลิปปเปอร์

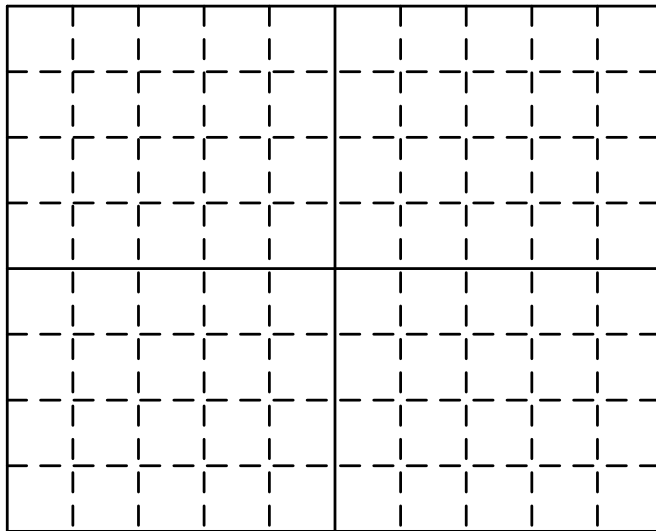

รูปที่ 1.33 สัญญาณเอาต์พุตเทียบกับอินพุต

1.8.1.3 ให้ต่อวงจรในรูปที่ 1.34 ทำการวัดและวาดภาพสัญญาณ V_{in} และ V_{out} ลงในกราฟรูปที่ 1.35 พร้อมทั้งระบุขนาดต่าง ๆ ให้ชัดเจน และอธิบายการทำงานของวงจร พร้อมทั้งอธิบายการทำงานของวงจร

รูปที่ 1.34 วงจรคลิปปเปอร์

รูปที่ 1.35 สัญญาณเอาต์พุตเทียบกับอินพุต

1.8.1.4 สรุปผลการทดลอง

.....

.....

.....

1.9 บทสรุป

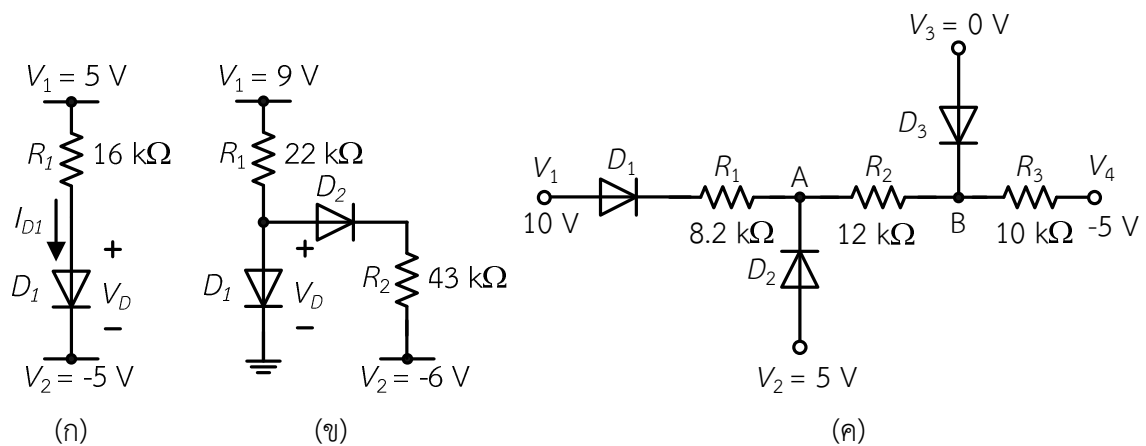
บทนี้กล่าวถึงทฤษฎีไดโอด และการต่อวงจรไดโอดแบบเพื่อไบอัสตรงและ ไบอัสกลับ ไดโอดถูกนำมาต่อใช้งานเป็นวงจรเรียงกระแส และวงจรจำกัดแรงดันเอาต์พุต การทำลองหาคคุณลักษณะของไดโอดเพื่อให้เข้าใจคุณลักษณะของไดโอดมากยิ่งขึ้น การทดลองต่อไดโอดในวงจรเรียงกระแส และวงจรจำกัดแรงดันเพื่อให้ นักศึกษามีทักษะการต่อวงจร และเข้าใจการทำงานของไดโอดในการประยุกต์ใช้งาน ลักษณะวงจรต่าง ๆ ได้

คำถามหลังการทดลอง

1. ให้อธิบายการทำงานของไดโอดที่สังเกตได้จากการทดลอง
2. ทำไมกระแสที่ไหลผ่านไดโอดขณะที่ต่อไดโอดแบบไบอัสตรงกับไบอัสกลับจึงมีค่าแตกต่างกัน ?
3. ให้อธิบายการทำงานของไดโอดที่สังเกตได้จากการทดลอง
4. ภาพแรงดันเอาต์พุตที่ได้แตกต่างกันจากอุดมคติเท่าไร เพราะอะไร ?
5. ในการทดลองที่ 1.8.3 ถ้านำขาแอนโอดของไดโอดไปต่อด้านบนของแหล่งจ่ายสัญญาณ และขาแคโทดของไดโอดต่อกับตัวต้านทาน $1\text{ k}\Omega$ แรงดันเอาต์พุตที่ได้จะเหมือนหรือแตกต่างจากการทดลองหรือไม่ เพราะเหตุใด

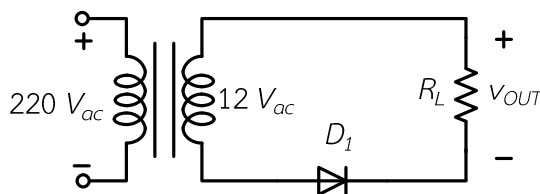
แบบฝึกหัดท้ายบท

1. กระแส I_{R1} ที่ไหลผ่าน R_1 ของวงจรในรูปที่ 1.37 (ก) มีค่าเท่าไร
2. ให้คำนวณหากระแส I_{R1} และ I_{R3} ที่ไหลผ่าน R_1 และ R_2 ของวงจรในรูปที่ 1.37 (ข)
3. กระแส I_{R1} I_{R2} และ I_{R3} ที่ไหลผ่าน R_1 R_2 และ R_3 ของวงจรในรูปที่ 1.37 (ค) มีค่าเท่าไร

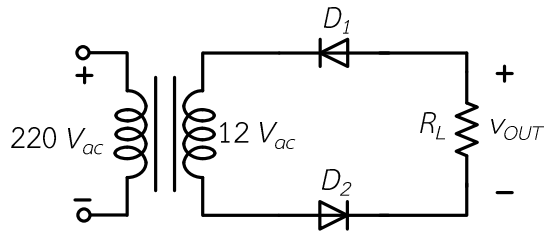
รูปที่ 1.36 วงจรไบอัสกระแสตรง (Donald A. Neamen)

3. ให้อธิบายแรงดันเอาต์พุตของวงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น

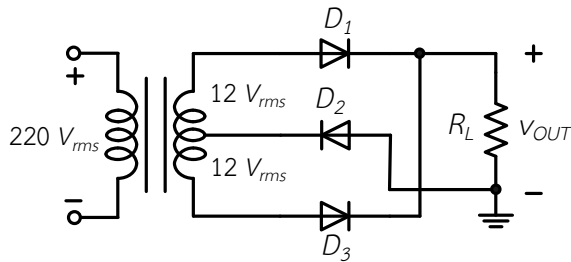
รูปที่ 1.37 วงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น

4. ให้อ่านแรงดันเอาต์พุตของวงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น

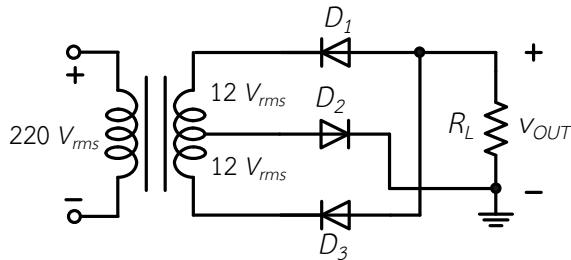
รูปที่ 1.38 วงจรเรียงกระแสครึ่งคลื่น

5. ให้อ่านแรงดันเอาต์พุตของวงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบเซ็นเตอร์แทป

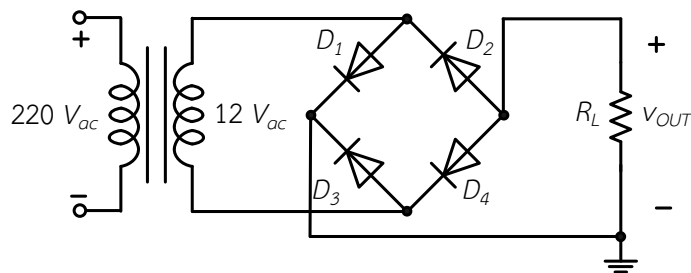
รูปที่ 1.39 วงจรเรียงกระแสแบบเต็มคลื่นแบบเซ็นเตอร์แทป

6. ทำการวัดแรงดันเอาต์พุตของวงจรเรียงกระแสเต็มคลื่น แบบเซ็นเตอร์แทป และหาค่าแรงดันเอาต์พุต

รูปที่ 1.40 วงจรเรียงกระแสแบบเต็มคลื่นแบบเซ็นเตอร์แทป

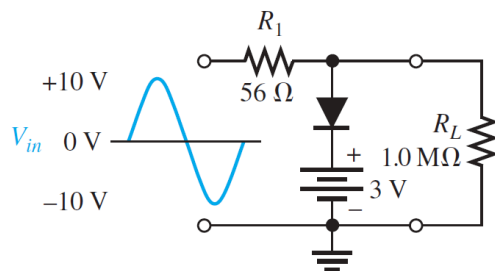
7. ให้อ่านแรงดันเอาต์พุตของวงจรเรียงกระแสแบบเต็มคลื่น และคำนวณหาค่าแรงดันเอาต์พุต

รูปที่ 1.41 วงจรเรียงกระแสเต็มคลื่นแบบบริดจ์

8. จากตัวอย่างที่ 1.9 ถ้าต้องการให้แรงดันเอาต์พุตที่ถูกคลิปมีค่าเท่ากับ 6.7 V แรงดันไบอัสที่ขาแคโทดมีค่าเท่าไร

9. ให้คำนวณหาแรงดันเอาต์พุตสูงสุด และवादแรงดันเอาต์พุตของวงจรคลิปเปอร์ไดโอด

รูปที่ 1.42 วงจรจำกัดแรงดัน (Thomas L. Floyd)

